Розпочинаємо новий етап у житті НТУ «ХПІ»

#18-19 от 27.08.2010

Леонід Товажнянський, ректор НТУ «ХПІ», Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, д. т. н., професор.

Кожен наступний навчальний рік – це завжди новий етап життя університету. І його початок хвилює, надихає на плідну працю та навчання, на розвиток вищої освіти, на зміцнення престижу нашого вузу. Цього року свято знань особливе – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» розпочинає свій 125-й навчальний рік. Такого ж вересневого дня 1885 року у новозбудовані корпуси Техноложки увійшли перші студенти. І з того часу у цих древніх стінах не гасне вогонь творчості, прагнення нових знань, нових відкриттів.

Ми по-доброму заздримо тим, хто сьогодні вперше торкається суті цілого явища, яким є Харківський політехнічний у системі вищої освіти України. Заздримо тим, кому ще належить дізнатися про визначні імена й події в 125-річній історії НТУ «ХПІ», відчути велич справ, звершених кращими політехніками, і згодом самим отримати диплом європейського зразка.

Сьогоднішнім першокурсникам пощастило стати студентами вузу, провідного в нашій країні та добре знаного у світі. НТУ «ХПІ» – це 24 факультети, 93 кафедри, факультет військової підготовки ім. Верховної Ради України, військовий коледж, верстатоінструментальний технікум, Полтавський політехнічний коледж, три науково-дослідні інститути, науково-технічна бібліотека з фондом близько 2 млн. томів, Міжгалузевий інститут післядипломної освіти, центр дистанційної освіти, центр нових інформаційних технологій, центр стратегічного планування, науково-дослідна частина. Працюють магістратура, аспірантура, докторантура, щороку співробітники університету захищають понад 50 кандидатських і докторських дисертацій. У НТУ «ХПІ» вчиться 26 тисяч студентів за 96 спеціальностями і 400 аспірантів, близько тисячі – іноземці з 34 країн світу. НТУ «ХПІ» – це також локальна комп'ютерна мережа на 5,7 тисяч користувачів, регіональний науково-освітній Internet-центр УРАН, видавничий центр, унікальна лабораторна база кафедр, 15 студентських гуртожитків, спортивний комплекс і 2 спортивно-оздоровчих табори. Університет тісно співпрацює з Національною академією наук України, промисловими підприємствами, має широкі міжнародні зв'язки. Все це – наш політехнічний, який працює практично для всіх галузей економіки, готує інженерні та наукові кадри, веде наукові дослідження на благо вітчизни.
На думку багатьох із вас при виборі вузу вплинули результати незалежних досліджень, рейтинги яких відводять НТУ «ХПІ» провідне місце в Україні. Лабораторією ЮНЕСКО наш університет визнаний другим технічним вузом після Київського політехнічного і займає загальне 5 місце серед 200 учбових закладів України. За рейтингом SCOPUS, який характеризує кількість посилань на наукові праці і кількість публікацій, що враховуються, університет традиційно знаходиться на 5–6 місці серед усіх університетів України. У 2009 році НТУ «ХПІ» увійшов до числа 103 університетів світу, які вийшли у фінал Чемпіонату з програмування. А серед цих 103 у фіналі, що відбувся в лютому 2010 року в Китаї, наша команда посіла 14 місце.
НТУ «ХПІ», як відомий навчальний заклад, прийнятий до складу 5 міжнародних асоціацій університетів: Міжнародний Альянс «Університети за демократію»; Асоціація університетів Чорноморського басейну; Асоціація Євро-Азійських університетів; Асоціація Європейських університетів (з правом вирішального голосу), а також НТУ «ХПІ» увійшов до числа університетів, що підписали Болонську декларацію. Студенти НТУ «ХПІ» навчаються за кредитно-модульною системою відповідно до європейських вимог. Впроваджені навчальні плани нового покоління, нові форми відомостей і залікових книжок, А з нинішнього, 2010 року, випускники отримують дипломи, які визнаються європейською спільнотою.
Підготовка, яку надає Харківський політехнічний, відкриває перед вами, дорогі друзі, необмежені перспективи професійної діяльності, а також можливість проявити себе в будь-якій сфері. Випускники НТУ «ХПІ» плідно і творчо працюють на важливих посадах у державних, дипломатичних, суспільних і інших структурах нашої держави. Вихованці університету, а їх уже понад 150 тисяч, визначали і визначатимуть технічну політику в Україні. Ціла плеяда випускників НТУ «ХПІ» досягла блискучих результатів у своїй діяльності. Мине час, і, я певен, імена багатьох із вас, студенти–2010, уславлять нинішню епоху в історії НТУ «ХПІ», як це зробили видатний авіаконструктор Г. Є. Лозино-Лозинський

– Генеральний директор – Головний конструктор НВО «Енергія», творець «Бурана», Герой Російської Федерації (1993 р.); М. Й. Кваша – головний конструктор підводних човнів, у тому числі знаменитої «Баракуди». Засновником всесвітньо відомого КБ «Прогрес» був вихованець ХПІ, генеральний конструктор авіадвигунів академік О. Г. Івченко. Видатними конструкторами були випускники університету М. І. Гуревич (літаки «МІГ»), Ю. Ф. Косяк (турбіни) і багато інших. І сьогодні технічною елітою держави є вихованці Харківського політехнічного інституту, Заслужені машинобудівники України, Заслужені працівники промисловості України, Заслужені діячі науки і техніки, лауреати Державної премії України.
Одна з головних традицій університету – єдність освітньої і наукової діяльності. Вагомий вклад у розвиток світової та вітчизняної систем вищої освіти, наукової й технічної думки зробили видатні вчені Харківського політехнічного – засновник теорії стійкості академік О. М. Ляпунов, засновник фізичної хімії академік М. М. Бекетов, математик академік В. А. Стеклов, засновник науки про різання металів професор К. О. Зворикін, родоначальник вітчизняного паровозобудування П. М. Мухачов, один із піонерів рентгенології професор М. Д. Пильчиков, засновник електротехнічної науки і освіти в Україні професор П. П. Копняєв. В стінах нашого університету на зорі XX століття почалася діяльність видатного вченого-гідродинаміка академіка Г. Ф. Проскури. Широко відомими були методичні праці та наукові дослідження професора В. О. Геміліана – учня Д. І. Мендєлєєва та професора О. П. Лідова в галузі хімічних наук, В. Т. Цвєткова в двигунобудуванні, М. П. Клобукова в галузі електрики та електротехніки і багатьох інших вчених і педагогів. Саме тут перший ректор В. Л. Кирпичов заклав основи, фундаментальні форми технічної освіти в країні.
Із Харківським політехнічним пов’язане зародження української технічної науки в галузях механіки, теорії міцності, прикладної хімії, авіації, ядерної фізики й кріотехніки, електро- і теплоенергетики, тракторобудування, тепловозобудування та ін. Саме розробки харківських політехніків покладені в основу магістральних тепловозів із показниками світового рівня, надпотужних турбоагрегатів Дніпрогесу й атомних електростанцій України та інших республік Союзу, зарубіжних країн, тракторного парку нашої держави, систем управління ракетно-космічної техніки, важкого електромашинобудування, хімічного машинобудування, промислової електроніки, вирішення важливих проблем обороноздатності країни та багато іншого. Всього в НТУ «ХПІ»успішно розвиваються сьогодні 40 наукових шкіл.
Університет працює в стратегічному партнерстві з НАН України, активно розвиваючи науково-технічну співпрацю з понад 20 академічними установами. Прикладом такої ефективної співпраці може слугувати наукова школа фізики тонких плівок, створена професором Л.С. Палатником та його учнями, яка й сьогодні продовжує залишатися на передових наукових позиціях у світі. Кафедра фізики металів і напівпровідників має філіали в трьох академічних інститутах. Наукові дослідження, підготовка інженерних і наукових кадрів ведеться як на базі унікального лабораторного обладнання кафедри, так і на базі академічних лабораторій. Результати більш як піввікової діяльності школи набагато випередили свій час і лягли в основу сучасних фундаментальних уявлень про наностан речовини і прикладних розробок у галузі нанотехнології.
Іти в ногу з часом допомагає університетові постійний зв’язок із промисловістю. Наукові

дослідження й госпдоговірні розробки виконуються на замовлення таких визначальних для економіки держави підприємств, як ВАТ «Харківський тракторный завод», ДП «ФЕД», ДП «Завод ім. Малишева», ВАТ «Турбоатом», Казенне підприємство ХКБМ імені О.Морозова, Казенне підприємство ХКБД, КБ ім. Антонова, ЗМКБ «Прогресс» ім. Івченка, Сумське НВО ім. Фрунзе, ЗАТ «Південькабель», ВО «Завод ім. Т. Г.Шевченка», ВАТ «Електроважмаш», Харківський авіаційний завод та ін. До цього переліку слід додати понад 100 вітчизняних фірм і підприємств, а також іноземних фірм із Росії Австрії, Швейцарії, Індії, Італії, Південної Кореї.

НТУ «ХПІ» також має давні й міцні договірні стосунки зі 100 університетами з 35 країн світу. Ці зв'язки дозволяють нам щороку брати участь у виконанні 30–35 міжнародних наукових і освітніх проектів. Ми в числі ще 5 вітчизняних університетів ведемо підготовку більш як 1000 іноземних студентів. Серед університетів 4 медичних і 2 технічних: НТУ «ХПІ» та Національний авіаційний университет. Це теж є показником міжнародного визнання якості підготовки фахівців.

Переконливим свідченням успішної реалізації поставлених цілей є державна оцінка досягнень НТУ «ХПІ». Дослідження й розробки наших ученых протягом останніх 10 років відзначені 12 Державними преміями України в галузі науки і техніки, а також 4 преміями в галузі оборонної техніки.

Унікальними науково-освітніми центрами є інститути «Молнія» та «Іоносфера», які багато в чому визначають наукові успіхи університету, співпрацюючи та виконуючи замовлення не лише українських підприємств, а й фірм і корпорацій багатьох країн світу – Росії, США, Франції, Німеччини, Китаю та ін. Експериментальні бази інститутів разом із науково-дослідною лабораторією кафедри турбінобудування віднесені до Національного надбання держави.

Запорука успіхів університету в його невпинному русі вперед. Праця поколінь політехніків впродовж десятиліть збагачує його новими ідеями, їх успішним втіленням. До освітньо-науково-виробничих комплексів НТУ «ХПІ» додалася «Силіконова долина» – спільний проект університету й фірми «Телесенс», одного з провідних розробників програмного забезпечення в галузі телекомунікацій, чия штаб-квартира знаходиться в Лондоні. Зовсім недавно створено комп'ютерний кластерний центр спільно з вітчизняною корпорацією УПЕК. Він призначений для рішення задач з напружено-деформованого стану різних конструкцій складної геометричної форми. Залучаючи професорів, викладачів і студентів до реальних інформаційних технологій високого рівня, ми сприяємо підвищенню якості викладання й вивчення спеціальних дисциплін.

А про якість освіти, яку надає университет, свідчать і результати участі студентів у Всеукраїнських олімпіадах та конкурсах наукових робіт. Останнім часом вихованці НТУ «ХПІ» щороку завойовують понад 30 золотих, срібних і бронзових нагород на олімпіадах із фундаментальних та спеціальних дисциплін. У Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт минулого року наші студенти зайняли майже 40 призових місць. За цим показником ми серед технічних вузів поділяємо перше-друге місця в країні.

Щороку близько 50 наших кращих студентів отримують іменні стипендії Президента України,

Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Обладміністрації, Вченої ради університету та ін.
На всіх етапах історії Харківського політехнічного студент був і залишається центральною фігурою діяльності університету. Ми прагнемо навчити, виховати всебічно розвинену особистість, громадянина, фахівця – забезпечити інтелектуальний потенціал нації. Адже сьогодні, коли цивілізація вступила в стадію свого інноваційного розвитку, її успіх у майбутньому визначають не стільки природні ресурси, скільки людський фактор, його інтелектуальні й творчі можливості. Сучасному фахівцеві мають бути, поряд з високою професійною компетентністю, притаманні висока духовність, морально-етичні переконання і загальна культура, інноваційний характер мислення і системний підхід до аналізу складних виробничих ситуацій.
Досягненню цієї мети слугують у нашому університеті не лише вдосконалення і постійне оновлення змісту освіти, розвиток наукових досліджень. Реалізації творчого потенціалу кожного студента, втіленню в життя розробленої в нашому університеті Концепції формування національної управлінської гуманітарно-технічної еліти сприяють діяльність різних форм студентського самоврядування, участь у різних конференціях гуманітарного спрямування, просвітницьких і благодійних заходах.
Багато поколінь політехніків своєму становленню як творчих, комунікабельних, креативних особистостей, завдячують Палацу студентів, де в художніх колективах (а їх понад 20) захоплено працюють більше 1000 студентів і викладачів, де яскраво й весело проходять усі наші свята – вручення дипломів і зустрічі першокурсників, дні факультетів і новорічні вечори, фестивалі музики і КВК та багато іншого. Лише за минулий рік тут проведено майже 150 культурно-масових заходів, у яких взяли участь понад 70 тисяч учасників і глядачів. Не кожен університет може похвалитися спортивним комплексом з басейном, ігровим та легкоатлетичним залами. Палац спорту НТУ «ХПІ» рішенням Кабінету Міністрів України включено до числа баз олімпійської підготовки. Щодня його відвідують понад 3 тисячі студентів, викладачів та співробітників. Тут кожен студент знаходить собі вид спорту до вподоби, тут куються перемоги у спорті високих досягнень. У нашому університеті є чемпіони світу і Європи, учасники Олімпійських ігор і члени збірних команд України. Лише за минулий рік наші спортсмени вибороли понад 80 золотих медалей, в тому числі на змаганнях світового і європейського рівнів, понад 40 срібних і понад 50 бронзових. Вже цього літа, наприклад, бадмінтоністи НТУ «ХПІ» стали срібними призерами студентської першості Європи. Університет протягом останніх 8 років є переможцем універсіад України серед вищих навчальних закладів із числом студентів понад 10 тисяч.
Отже, вступаємо в новий навчальний рік. Прийшовши після канікул до університету, ви не можете не помітити, як по-новому ошатно й привабливо виглядають його алеї, корпуси, навчальні аудиторії. Відомо, що одним із головних факторів, які впливають на якість навчання сучасних спеціалістів у вищій школі, є навколишнє освітнє середовище, розвинена матеріально-технічна база зі всією інфраструктурою. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» – це не просто комплекс будівель та споруд різного призначення (а їх рівно 100), з’єднаних в одну інфраструктуру, а по суті це «місто в місті». Двадцять корпусів – старовинні споруди, а 6 із них – державні архітектурні пам'ятники. Із

року в рік навчальне містечко ХПІ збагачувалось новими будівлями, виростали сучасні корпуси, в спорудженні яких найактивнішу участь брали викладачі й студенти. За останні роки введені в експлуатацію додаткові приміщення для навчального процесу – корпуси У-3, У-4 і У-5. До 125-річчя університету приурочене будівництво нової науково-технічної бібліотеки на 2 млн. томів із сучасним обладнанням, використанням інформаційних технологій.

Робота над створенням і утриманням необхідних матеріальних умов життєдіяльності учбового закладу, комфортного стану корпусів і гуртожитків, робочого експлуатаційного режиму інженерних систем, благоустрій території університету і студентського містечка та їх поліпшення – це один з головних напрямків діяльності університету. От і цього року виконана значна робота із заміни опор, світильників і кабельних ліній зовнішнього освітлення навчального містечка, замінені сотні метрів магістральних трубопроводів опалення, водопостачання тощо, висаджено десятки нових квітників, дерев на центральній алеї. Як і щороку, вжито вагомих заходів для покращення умов проживання студентів: виконано поточний ремонт гуртожитків, значно оновлено їх обладнання, на баланс університету прийнято 2 гуртожитки із загальною кількістю місць 820 і т.п.

Дорогі друзі! Ми з вами вже дуже близько підійшли до знакової події в житті ХПІ. 125-річчю нашої альма матер присвятили ми роки наполегливої праці, свої досягнення і плани на майбутнє. Наше прийдешнє свято – не самоціль, зупинятися не можна. Складний організм університету живий, доки він у русі, у розвитку. Я впевнений, що й новий навчальний рік стане черговим успішним етапом історії нашого улюбленого університету. Сподіваюся, що колектив Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» утримає лідерські позиції в освітньому просторі України, а його вихованці назавжди збережуть любов до рідного вузу й надалі будуть примножувати його славу.